

**ΑΝΑΛΥΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ 4^ο ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ
ΤΕΧΝΗΣ ΜΕ ΘΕΜΑ:
«Σκέφτομαι... Εκφράζομαι... Επικοινωνώ: Ο Λόγος για τη μουσική... Η μουσική του
λόγου »**

(Σάββατο και Κυριακή 4 και 5 Ιουνίου 2022 στην ψηφιακή πλατφόρμα Webex)

Στο πλαίσιο της προετοιμασίας των μαθητών/τριών για τη συμμετοχή στο Φεστιβάλ, το οποίο έχει στόχο να αποτελέσει μια εμπειρία ελεύθερης έκφρασης, χαράς και ομαδικής δημιουργίας για όλους τους μαθητές/τριες, θεωρούμε σκόπιμο να στείλουμε ορισμένες διευκρινίσεις, ώστε να διευκολυνθεί η διαδικασία. Όπως έχει ανακοινωθεί, εκτός από τη νοηματική ανάγνωση και τον αυθόρμητο λόγο οι μαθητές / μαθήτριες θα κληθούν φέτος να αξιοποιήσουν, να αναπτύξουν και να παρουσιάσουν τις προφορικές τους δεξιότητες και στην επιχειρηματολογία μέσα από τα ρητορικά παιχνίδια «Μουσικές Αντιλογίες» και «Οι Εκλογές των Ζώων».

Α) Αναφορικά με τη **νοηματική ανάγνωση** επισημαίνεται ότι όσοι/ες μαθητές/τριες των Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεων λάβουν μέρος σε αυτήν την κατηγορία, καλούνται να διαβάσουν ένα σύντομο κείμενο της αρεσκείας τους, που δεν θα ξεπερνά τις 10-12 σειρές ή σε κάθε περίπτωση δεν θα ξεπερνά τη χρονική διάρκεια των **δύο λεπτών (2')**. Για τις ανάγκες του φετινού φεστιβάλ καλούνται οι μαθητές να διαβάσουν λογοτεχνικά αποσπάσματα ή κείμενα σχετικά με τη μουσική ή μουσικούς. Ειδικότερα, μπορούν να αξιοποιηθούν βιβλία με θέμα τη μουσική, αποσπάσματα από μουσικά παραμύθια, βιβλία βασισμένα σε όπερες ή για την όπερα, βιβλία εμπνευσμένα από μουσική για μπαλέτο (π.χ. *Ρωμαίος και Ιουλιέττα*), βιβλία εμπνευσμένα από τραγούδια, βιογραφίες μουσικών, μελοποιημένα ποιήματα, νανουρίσματα.

Η επιλογή του κειμένου θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική, αφού στόχος είναι το κείμενο να μεταφέρει ένα συγκεκριμένο νόημα και να δίνει τη δυνατότητα να αναπτυχθούν οι εκφραστικές αναγνωστικές δυνατότητες των μαθητών/τριών. Ειδικότερα, επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να καλλιεργήσουν τη δημόσια ομιλία δίνοντας έμφαση στη νοηματική απόδοση του κειμένου. Με άλλα λόγια, η ανάγνωση θα έχει στόχο να αποδοθούν οι ιδέες και τα συναισθήματα που αναδύονται μέσα από το κείμενο. Οι μικροί/ές αναγνώστες/στριες καλούνται να διαβάσουν το κείμενο με την ίδια ικανότητα, όπως αν οι ιδέες και τα συναισθήματα προέρχονταν από τη δική τους σκέψη.

Για να πετύχουν αυτόν τον στόχο είναι σκόπιμο να εφαρμόσουν τεχνικές της νοηματικής ανάγνωσης, όπως: να σκεφτούν το μήνυμα που θέλει να μεταδώσει ο/η συγγραφέας, να αναπτύξουν νοερές εικόνες μέσα από την αίσθηση και τη φαντασία τους, ώστε να μεταδώσουν το μήνυμα του κειμένου με το κατάλληλο ύφος, να δώσουν προσοχή στη γλώσσα του σώματος (στάση σώματος, μετρημένες και εύστοχες κινήσεις χεριών, οπτική επαφή με το ακροατήριο κ.ά.), να κάνουν προσεκτική χρήση των σημείων στίξης, χρήση παύσεων, εναλλαγές στην ταχύτητα ανάγνωσης ανάλογα με τα συναισθήματα που θέλουν να μεταδώσουν, να αποδώσουν τις νοηματικές ενότητες του κειμένου χωρίς διακοπή, να επιτύχουν την εναλλαγή του ρυθμού ανάγνωσης με στόχο την αποφυγή της μονοτονίας, να

επιδιώξουν τον επιτονισμό των λέξεων που μεταφέρουν νέες ιδέες, να επιτύχουν φωνητικές εναλλαγές (σε περίπτωση διαλόγου), καθαρή άρθρωση κ.ά. Μεγάλη προσοχή δίνεται, ώστε κατά τη διάρκεια της νοηματικής ανάγνωσης να μην χαθεί η φυσικότητα του προφορικού λόγου.

Β) Όσοι/ες μαθητές/τριες των Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεων λάβουν μέρος στην κατηγορία του **αυθόρμητου λόγου** θα χρειαστεί να παρουσιάσουν μία σύντομη αυθόρμητη ομιλία συνολικής διάρκειας **1-2 λεπτών**. Στο φετινό φεστιβάλ τα θέματα του αυθόρμητου λόγου θα σχετίζονται με τη μουσική ή θα παραπέμπουν σε κάποιο μουσικό ή/και ηχητικό άκουσμα. Ειδικότερα, τα θέματα θα είναι εμπνευσμένα από τίτλους μελωδιών, τραγουδιών ή μελοποιημένων ποιημάτων, από μουσικούς όρους (λέξεις, φράσεις, σύντομες προτάσεις). Πριν την έναρξη της ομιλίας των μαθητών/τριών, θα τους δίνεται **μισό λεπτό** για την οργάνωση της σκέψης τους. Στο διάστημα αυτό μπορεί να ακούγεται η μουσική υπόκρουση ενός ήχου, μιας μελωδίας ή ενός τραγουδιού.

Στην κατηγορία αυτή επιδιώκεται –πέρα από τους στόχους που αναφέρθηκαν στην κατηγορία της νοηματικής ανάγνωσης- οι μαθητές/τριες να παράγουν προφορικά ένα κείμενο με αφορμή τη λέξη / φράση που θα τους δοθεί, το οποίο θα μεταφέρει ένα σαφές νόημα, θα διακρίνεται για τη συνοχή και συνεκτικότητά του και θα αποδίδεται με φυσικότητα και ζωντάνια. Η λέξη ή φράση που θα δοθεί ως έναυσμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε οποιοδήποτε σημείο της ομιλίας που θα παρουσιάσουν οι μαθητές/τριες (αρχή, μέση, τέλος), αφού το κείμενο μπορεί να αναπτυχθεί προς οποιαδήποτε κατεύθυνση επιθυμούν.

Στην κατηγορία αυτή οι μαθητές/τριες μπορούν να αναπτύξουν: α) τη φαντασία, τη δημιουργική και συμβολική σκέψη μέσα από τη χρήση μεταφορών, αναλογιών κ.ά. (π.χ. *Όταν ακούω τη λέξη οικογένεια, ένας λαμπερός ήλιος λάμπει μπροστά στα μάτια μου...*), β) την κριτική και επιχειρηματολογική σκέψη (π.χ. *Πιστεύω ότι η οικογένεια είναι το πιο σημαντικό αγαθό στη ζωή ενός παιδιού. Αποτελεί τη βάση για τη μελλοντική ανάπτυξή του. Θα σας παρουσιάσω τους κύριους λόγους που με κάνουν να το πιστεύω. Καταρχάς...*), γ) την αφηγηματική ικανότητα, δ) την αίσθηση του χιούμορ, ε) την οργάνωση της σκέψης, στ) τη δομή ενός προφορικού κειμένου.

Στην κατηγορία του αυθόρμητου λόγου οι μαθητές/τριες μπορούν να αξιοποιήσουν τεχνικές, που θα πυροδοτήσουν την ελεύθερη απόδοση της σκέψης τους (π.χ. πρόβλημα / λύση, πρόβλημα-δράση-αποτέλεσμα, υπέρ-κατά, ορισμούς, αφήγηση γεγονότων με χρονολογική ακολουθία, παρελθόν/παρόν/μέλλον, τις 5 ρητορικές ερωτήσεις (ποιος, πού, πότε, πώς, γιατί), προσωποποίηση άψυχων αντικειμένων (π.χ. *Είμαι ένα μολύβι. Η ζωή μου ξεκίνησε μέσα στην κασετίνα ενός μικρού παιδιού της Α' Δημοτικού...*) κ.ά.

Η επιλογή των θεμάτων στην κατηγορία του «Αυθόρμητου Λόγου» θα γίνει με τη διαδικασία της κλήρωσης, η οποία θα πραγματοποιηθεί δημόσια κατά την έναρξη του *Φεστιβάλ Ρητορικής Τέχνης* τις ημέρες διεξαγωγής του, σύμφωνα με την προτίμηση των μαθητών/τριών, από τα είκοσι (20) θέματα που

θα έχουν δοθεί. Συγκεκριμένα, θα επιλέγονται με κλήρο δύο θέματα και οι μαθητές/τριες θα αναπτύσσουν όποιο από τα δύο προτιμούν.

Επίσης, θα θέλαμε να υπογραμμίσουμε ότι στόχος της ενδεικτικής θεματολογίας που βρίσκεται συνημμένη σε διακριτό έγγραφο, είναι **αποκλειστικά** η εξοικείωση των μαθητών /τριών με κάποιες βασικές ιδέες και η διασφάλιση μεγαλύτερης αυτοπεποίθησης. Τα θέματα θα είναι κοινά για τους/τις μαθητές/τριες όλων των τάξεων.

Γ) Στο φετινό φεστιβάλ οι μαθητές/τριες της ΣΤ΄ τάξης θα μπορούν να συμμετέχουν στη διεξαγωγή επιχειρηματολογικών συζητήσεων μεταξύ τους μέσα από δύο ομαδικά παιχνίδια: α) **Μουσικές Αντιλογίες** ή β) **Οι Εκλογές των Ζώων**, όπως περιγράφεται στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα [«Παιχνίδια ρητορικής τέχνης»](#), σσ. 95-96.

Στη δραστηριότητα **Μουσικές Αντιλογίες** δίνονται τρία (3) αμφιλεγόμενα θέματα. Οι μαθητές/τριες που θα συμμετέχουν, θα επιλεγούν τυχαία σε ζευγάρια, για να επιχειρηματολογήσουν αναφορικά με ένα από τα προτεινόμενα θέματα, το οποίο θα κληρωθεί εκείνη τη στιγμή. Οι συμμετέχοντες/ουσες θα ακούσουν ένα μουσικό απόσπασμα διάρκειας ενός λεπτού, προκειμένου να οργανώσουν τη σκέψη τους. Μόλις η μουσική σταματήσει, το πρώτο μέλος του ζευγαριού θα τοποθετηθεί ΥΠΕΡ του θέματος, παρουσιάζοντας 1 επιχειρήματα και δίνοντας παραδείγματα, μαρτυρίες, αποδείξεις που επιβεβαιώνουν την άποψή του. Η χρονική διάρκεια της επιχειρηματολογίας θα κυμαίνεται από 1΄ μέχρι 2΄ και θα συνοδεύεται από σύντομη εισαγωγή και επίλογο. Στη συνέχεια, είναι η σειρά του άλλου μέλους του ζευγαριού να τοποθετηθεί αντίθετα με τον προλαλήσαντα/ την προλαλήσασα ακολουθώντας την αντίστοιχη διαδικασία. Το επιχειρηματολογικό παιχνίδι θα επαναληφθεί τρεις φορές κατά τον ίδιο τρόπο, ώστε να ακουστούν τρία επιχειρήματα (υπέρ) και αντεπιχειρήματα (κατά) για το κάθε θέμα και να εκφράσουν την άποψή τους όλοι/ες οι συμμετέχοντες/χουσες μαθητές/μαθήτριες. Η ίδια διαδικασία θα επαναληφθεί για όλα τα θέματα.

Στη δραστηριότητα **Οι Εκλογές των Ζώων** οι μαθητές θα υποδυθούν, **κατόπιν κλήρωσης**, διάφορα ζώα (αλεπού, αράχνη, αηδόνη, γάιδαρο, ιπποπόταμο, μέλισσα, σαλίγκαρο, τζίτζικα, λιοντάρι, αετό, χελώνα, ελάφι, σκαντζόχοιρο, λύκο, μαϊμού). Με βάση γνωστές ιδιότητες αυτών των ζώων και το πώς θα μπορούσαν να συμβάλουν στο κοινό καλό, θα προσπαθήσουν να πείσουν με επιχειρήματα (**διάρκεια ομιλίας 1΄-2΄**), γιατί θα πρέπει να εκλεγούν το καθένα από αυτά 'αρχηγός των ζώων', ενώ θα έχουν τη δυνατότητα να αντικρούσουν επιχειρήματα που διατυπώθηκαν από τον προηγούμενο ομιλητή-ζώο.

Στόχος του παιχνιδιού είναι οι μαθητές/τριες να αναπτύξουν την ενεργητική ακρόαση, την ελεύθερη διατύπωση επιχειρημάτων και αντεπιχειρημάτων, να εξοικειωθούν με τη διασύνδεση ατομικών ιδιοτήτων και αξιών με την υπηρεσία του κοινωνικού καλού και να εξοικειωθούν με την έννοια της δημόσιας διαβούλευσης και του πολιτικού λόγου, μέσα από μια ευχάριστη δράση (που θα συνοδεύεται από μουσικά αποσπάσματα από το μελοποιημένο έργο του Περικλή Κοροβέση *Η Συνέλευση των Ζώων*-σε μουσική Γιώργου Κουρουπού και ερμηνεία Σπύρου Σακκά). Ανάμεσα στις ομιλίες του κάθε ζώου-

ομιλητή θα παρεμβάλλεται το μουσικό απόσπασμα “Με ποιον να μοιάζει ο αρχηγός” από το παραπάνω έργο (διάρκεια 1’), ώστε οι μαθητές/τριες να οργανώσουν τη σκέψη τους.

Θα θέλαμε να υπενθυμίσουμε ότι με αφορμή τις παραπάνω δραστηριότητες, οι μαθητές/τριες θα έχουν την ευκαιρία, ανάμεσα στα άλλα, να ανανεώσουν τη σχέση τους με το γλωσσικό μάθημα, να χαρούν περισσότερο τη σχολική πρακτική της ανάγνωσης, να καλλιεργήσουν την πρακτική της φιλιανγνωσίας και ταυτόχρονα να ασκηθούν στην οργάνωση του λόγου, ως σκέψης και ομιλίας και στην κατανόηση της αξίας της έκφρασης επιχειρημάτων σε όλους τους τομείς της ζωής.

Επίσης, θα θέλαμε να υπενθυμίσουμε ότι:

1. Κάθε μαθητής/τρια έχει δικαίωμα να συμμετέχει σε μία μόνο από τις τρεις κατηγορίες, στη «Νοηματική Ανάγνωση» ή στον «Αυθόρμητο Λόγο» ή στις «Μουσικές Αντιλογίες» ή στις «Εκλογές των Ζώων».

2. Ο μέγιστος αριθμός συμμετοχών ανά κατηγορία και ανά τμήμα στην Δ΄ Τάξη για κάθε σχολείο ορίζεται **έως 2 μαθητές/τριες για τις ακόλουθες κατηγορίες:** (α) ένας/μία μαθητής/τρια (1) στην κατηγορία της Νοηματικής Ανάγνωσης και β) ένας/μία (1) μαθητής/τρια στην κατηγορία του *Αυθόρμητου Λόγου*.

3. Ο μέγιστος αριθμός συμμετοχών ανά κατηγορία και ανά τμήμα στην Ε΄ Τάξη για κάθε σχολείο ορίζεται **έως 2 μαθητές/τριες για τις ακόλουθες κατηγορίες:** (α) ένας/μία μαθητής/τρια (1) στην κατηγορία της Νοηματικής Ανάγνωσης και β) ένας/μία (1) μαθητής/τρια στην κατηγορία του *Αυθόρμητου Λόγου*.

4. Ο μέγιστος αριθμός συμμετοχών ανά κατηγορία και ανά τμήμα στην ΣΤ΄ Τάξη για κάθε σχολείο ορίζεται **έως 3 μαθητές/τριες για τις ακόλουθες κατηγορίες:** (α) ένας/μία μαθητής/τρια (1) στην κατηγορία της Νοηματικής Ανάγνωσης, β) ένας/μία μαθητής/τρια (1) στην κατηγορία του *Αυθόρμητου Λόγου*, γ) ένας/μία (1) μαθητής/τρια στις Μουσικές Αντιλογίες ή στις Εκλογές των Ζώων).

Πιο συγκεκριμένα, καθώς η κατηγορία της επιχειρηματολογίας για την ΣΤ΄ τάξη αποτελείται από δύο δράσεις: α) τις **Μουσικές Αντιλογίες** και β) τις **Εκλογές των Ζώων**, είναι δυνατό οι μαθητές/τριες να συμμετάσχουν είτε στις *Μουσικές Αντιλογίες* είτε στις *Εκλογές των Ζώων*. Έτσι ο μέγιστος δυνατός αριθμός μαθητών/τριών για κάθε σχολείο (με δύο τμήματα ανά τάξη) δεν μπορεί να ξεπερνάει τους/τις 14 μαθητές/τριες (έως 4 μαθητές/τριες Δ΄ Δημοτικού, έως 4 μαθητές/τριες Ε΄ Δημοτικού, έως 6 μαθητές/τριες ΣΤ΄ Δημοτικού). Σε περίπτωση που υπάρχουν περισσότερα τμήματα ανά τάξη αυξάνεται αντίστοιχα ο αριθμός των συμμετεχόντων/ουσών κατά κατηγορία.

5. Όλοι οι μαθητές/τριες που θα συμμετέχουν, καθώς και οι υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί τους θα λάβουν Έπαινο Συμμετοχής.

6. Το πρόγραμμα του Φεστιβάλ θα σταλεί στα σχολεία το αργότερο μία εβδομάδα πριν την εκδήλωση με τη οριστικοποίηση των συμμετοχών.

7. Το 4^ο Φεστιβάλ Ρητορικής θα πραγματοποιηθεί διαδικτυακά. Σε περίπτωση οποιασδήποτε αλλαγής λόγω των υγειονομικών συνθηκών (COVID-19) θα ενημερωθείτε έγκαιρα.

Για περαιτέρω διευκρινίσεις μπορείτε να απευθύνεστε στις Υπεύθυνες Πολιτιστικών Θεμάτων των Δ/σεων Α/θμιας Εκπαίδευσης.

Τα μέλη της Οργανωτικής Επιτροπής του Φεστιβάλ :

Φωτεινή Εγγλέζου (πρόεδρος του Ινστιτούτου Ρητορικών και Επικοινωνιακών Σπουδών Ελλάδας, Ι.Ρ.Ε.Σ.Ε.)-Επιστημονική Υπεύθυνη του Φεστιβάλ

Ελένη Κατσούφη (Υπεύθυνη Π.Θ. Διεύθυνσης Α/θμιας Εκπαίδευσης Β΄ Αθήνας)

Χρύσα Κουράκη (Υπεύθυνη Π.Θ. Διεύθυνσης Α/θμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Αττικής)

Μαρία Μαγαλιού (Υπεύθυνη Π.Θ. Διεύθυνσης Α/θμιας Εκπαίδευσης Γ΄ Αθήνας)

Σταυρούλα (Λώρα) Πετροπούλου (Υπεύθυνη Π.Θ. Διεύθυνσης Α/θμιας Εκπαίδευσης Δ΄ Αθήνας)